

Vleermuisonderzoek aan de Nieuwe Osdorpergracht te Amsterdam

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status: Definitief

Project: 5.1, 2, e

Datum: 3 augustus 2021

Samensteller(s): 5.1, 2, e

Collegiale toets:

Opdrachtgever:

5.1, 2, e
5.1, 2, e CHIPHOL-RIJK

Contactpersoon: 5.1, 2, e

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V./ Lodewijck groep

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doel	4
1.2 Plangebied	5
1.3 Werkzaamheden	5
1.4 Mogelijk aanwezige soorten	6
1.5 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode	8
2.1 Theoretisch kader	8
2.2 Praktische uitvoering	9
2.3 Inventarisaties	10
2.4 Specifieke omstandigheden	10
3 Resultaten	11
3.1 Vleermuizen	11
3.2 Overige soorten	11
4 Conclusie	12
4.1 Vleermuizen	12
4.2 Overige soorten	12
5 Bronnen.....	13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Hoekenes 51 is een perceel met bomen gesitueerd. De initiatiefnemer is voornemens de bestaande bomen op de planlocatie te saneren ten behoeve van de Nieuwe Osdorpergracht. Gezien de beoogde ingreep mogelijk leidt tot de aantasting van beschermde natuurwaarden is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie en mogelijke negatieve effecten ten gevolge van de beoogde ingreep (Brinkbaumer, 2020a). Op basis van het oriënterende onderzoek kon de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen niet worden uitgesloten. De destijds beoordeelde planlocatie betreft van origine een groter perceel, echter betrof de potentie voor boombewonende vleermuizen alleen het onderstaande perceel (c.q. grasperceel met circa 30 bomen). Op het perceel waren enkele solitaire bomen met holtes aanwezig. Naar aanleiding hiervan is een technische inspectie uitgevoerd (Brinkbaumer, 2020b). Hieruit kwam naar voren dat alleen de aanwezige treurwilg op de planlocatie een voldoende ingerotte holte bevat. Hiervoor is aanvullend onderzoek t.a.v. boombewonende vleermuizen uitgevoerd. Lodewijk groep heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Figuur 1.1 Het plangebied is gelegen aan de Hoekenes ong. te Amsterdam (bron kaartmateriaal: arcgis.com).

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maken de vleermuizen gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen?

1.2 Plangebied

Het plangebied bestaat uit een grasperceel met circa 30 bomen te Amsterdam. Deze bomen dienen gekapt te worden voor de realisatie van de Nieuwe Osdorpergracht. De directe omgeving van de planlocatie wordt gekenmerkt door stedelijk gebied met ten noorden meerdere flats en ten zuidoosten een nieuwbouw woonwijk. Ten westen van de Osdorpergracht is Stadspark Osdorp gelegen (figuur 1.2).

Figuur 1.2 De planlocatie betreft een grasperceel met circa 30 bomen. Binnen de planlocatie is slechts één solitaire boom (c.q. treurwilg) geschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen.

1.3 Werkzaamheden

De werkzaamheden zullen op hoofdlijnen bestaan uit:

- kappen van bomen: kapwerkzaamheden en afvoer hout;
- verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen: graafwerkzaamheden,
- transport (afvoer) van materiaal en groen;
- graven van gracht: graaf- en dempwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg verharding: allerhande (straat- en hoveniers) werkzaamheden.

1.4 Mogelijk aanwezige soorten

Uit het oriënterend onderzoek (Brinkbaumer, 2020) is gebleken dat de bebouwing op de planlocatie geschikt is als verblijfplaats van boombewonende vleermuizen (tabel 1.1). De planlocatie bevat vanwege voldoende dichtbijgelegen alternatieven, geen essentiële of laanvormige groenstructuren. Derhalve is er geen sprake van essentieel foerageergebied of vliegroute op de planlocatie.

Tabel 1.1 Overzicht van de Soortenbescherming. Voor de benoemde soorten geldt dat aanvullend onderzoek benodigd is (Brinkbaumer, 2020a).

Soortenbescherming			
Soortgroep	Beschermingsregime Wet nb	Soortspecifiek onderzoek	Mogelijk functie plangebied
Vaatplanten	n.v.t.	Nee	
Grondgebonden zoogdieren	n.v.t.	Nee	
Vleermuizen	Artikel 3.5	Ja	Verblijfplaatsen
Amfibieën	n.v.t.	Nee	
Reptielen	n.v.t.	Nee	
Vissen	n.v.t.	Nee	
Insecten en andere	n.v.t.	Nee	
Vogels	n.v.t.	Nee	

Tabel 1.2 Overzicht van de potentie voor verblijfplaatsen van de verschillende vleermuissoorten (soortenbescherming).

Vleermuissoort	Potentie	Boom bewonend	Gebouw bewonend	Onderbouwing
Gewone dwergvleermuis	Ja	Ja	Ja	Potentiële openingen in bomen
(Massa)winterverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Nee	n.v.t.	n.v.t.	Geen hoge bebouwing met bufferende vermogen
Ruige dwergvleermuis	Ja	Ja	Ja	Potentiële openingen in bomen
Laatvlieger	Nee	Nee	Ja	Geen bebouwing
Meervleermuis	Nee	Nee	Ja	Geen bebouwing
Watervleermuis	Ja	Ja	Nee	Aanwezigheid groot oppervlaktewater in de omgeving
Franjestaart	Nee	Ja	Nee	Geen open bossen met waterrijk gebied of kleinschalig landschap
Baardvleermuis	Nee	Ja	Ja	Geen uitgestrekt, donker bosgebied
Gewone grootoortvleermuis	Nee	Ja	Ja	Geen agrarisch gebied zonder (te) veel lichtverstoring
Rosse vleermuis	Ja	Ja	Nee	Boomholte(s) met voldoende inrotting
Tweekleurige vleermuis	Nee	Nee	Ja	Geen bebouwing

Figuur 1.3 Bij een aantal bomen zijn holtes aanwezig (Brinkbaumer, 2020a). Door middel van een technische inspectie bleek dat slechts één solitaire boom een voldoende ingerotte holte bevat (Brinkbaumer, 2020b).

Figuur 1.4 In de aanwezige treurwilg was een voldoende ingerotte holte aanwezig (Brinkbaumer, 2020b).

1.5 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten, uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Vleermuizen vallen onder de bescherming van de Habitatrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde ingreep (paragraaf 1.3) kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art 3.5 lid 2 en 4 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid (alle vleermuissoorten) te beschadigen of te vernielen

2 Methode

2.1 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor vleermuizen geldt het Vleermuisprotocol (NGB, 2021) als richtlijn. Voor de rondes in 2020 is het Vleermuisprotocol NGB 2017 gebruikt als richtlijn. Deze richtlijnen worden met enige regelmaat door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie B.V. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde gebouwbewonende soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van vleermuisonderzoek zoals deze zijn geformuleerd in het Vleermuisprotocol (NGB, 2021).

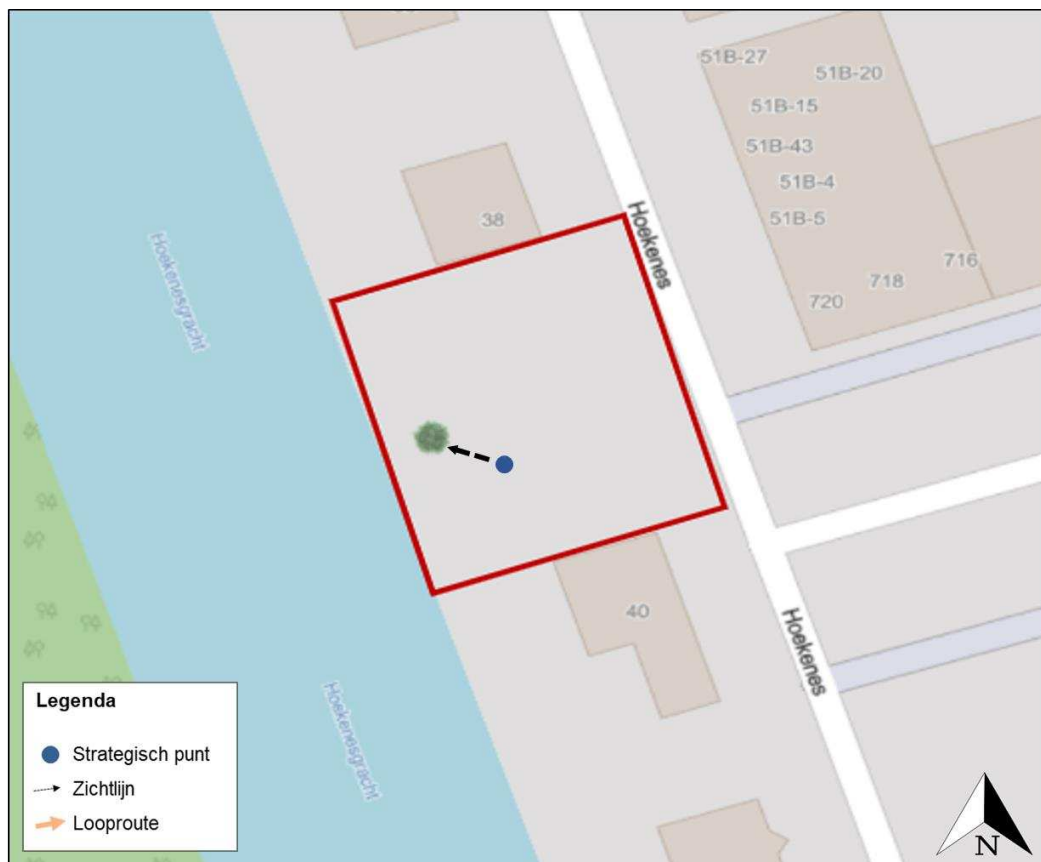
Vleermuizen
<p><i>Kraamverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (10 mei) 15 mei t/m 15 juli (20 juli) (2x veldbezoek), waarvan minimaal 1 veldbezoek in juni. Indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.</p>
<p><i>Zomerverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 mei t/m 15 augustus (1 december) (2x veldbezoek). Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.</p>
<p><i>Paarverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (15 juli) 15 augustus t/m 1 oktober (1 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen, territoriaal gedrag en sociale geluiden. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.</p>
<p>(Kennisdokument gewone dwergvleermuis, BIJ12 & Vleermuisprotocol, januari 2021).</p>

2.2 Praktische uitvoering

De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes.

Procedure

Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen het plangebied wordt het aanvullende onderzoek ingericht. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities de planlocatie het meest efficiënt (strategisch) kan worden onderzocht. Gezien de potentie een enkele boom betrof was één strategisch standpunt voldoende. In figuur 2.1 wordt het strategische punt weergegeven.

Figuur 2.1 Overzicht van het strategische punt op de planlocatie.

Aanvullende onderzoeksmethodes

Tijdens het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een aanvullende onderzoeksmethodes. Deze aanvullende onderzoeksmethode is niet opgenomen in de richtlijnen voor het aanvullend onderzoek maar ze leveren waardevolle informatie die gebruikt wordt voor het interpreteren van de onderzoeksresultaten van de reguliere inventarisatiemethode. De aanvullende methode betreft het gebruik van een warmtebeeldcamera.

De warmtebeeldcamera (type Pulsar Helion XP28 of type AGM ASP TM-384) wordt specifiek ingezet tijdens het vleermuisonderzoek. Het inzetten van de warmtebeeldcamera is met name waardevol voor de lokalisatie van grootschalige verblijfplaatsen zoals kraamverblijfplaatsen en massawinterverblijfplaatsen. De warmtebeeldcamera wordt vooral gebruikt ter ondersteuning van de waarnemingen die eerder met de batdetector zijn gedaan en is gericht

op het lokaliseren van de verblijfplaats (op grotere) hoogte. Ook bij bomen die vol in blad zijn, kan een warmtebeeld waardevolle informatie opleveren.

2.3 Inventarisaties

Veldbezoeken

De planlocatie is 6x bezocht door medewerkers van Blom Ecologie B.V. (tabel 2.2). Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is met name gelet op foeragerende/communicerende vleermuizen. Tevens is gelet op de veelgebruikte structuren door vleermuizen voor het bepalen van het functioneel leefgebied.

Tabel 2.2 Veldbezoeken op de planlocatie, met per veldbezoek welke functies onderzocht worden en het aantal waarnemers dat is ingezet. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in het Vleermuisprotocol (2021).

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Zon ▼ ▲	Tijd	Weersomstandigheden
Vleermuizen 1	Paar	1	27-08-2020	20.35	21.30-23.45	7/8, miezer, 2-3 Bft, 17°C
Vleermuizen 2	Paar	1	24-09-2020	19.32	20.30-21.45	8/8, droog, 2-3 Bft, 16°C
Vleermuizen 3	Winter	1	14-10-2020*	18.45	18.45-20.45	4/8, droog, 1-2 Bft, 9°C
Vleermuizen 4	Winter	1	24-11-2020*	16.36	16.30-18.45	1/8, droog, 1-2 Bft, 8°C
Vleermuizen 5	Zomer + Kraam	1	26-05-2021	21.43	21.30-23.45	8/8, miezer, 0-1 Bft, 10°C
Vleermuizen 6	Zomer + Kraam	1	12-7-2021	05.34	03.00-05.45	1/8, droog, 0-1 Bft, 16°C

*Ten aanzien van de rosse vleermuis zijn twee additionele rondes uitgevoerd om de functie voor een winterverblijfplaats te onderzoeken. Alhoewel dit niet expliciet vermeld staat in het Vleermuisprotocol 2021 clusteren rosse vleermuizen in de aanloop naar de winter (van eind september tot 15december) in een beperkt aantal holtes.

Gebruikte materialen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector, type Petterson D-200x/Petterson D-240x. Dit type batdetector is *heterodyne* en heeft een *time expansion* functie. De *time expansion* functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de hoogfrequent geluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn eventueel opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-07. Indien inventarisatie in het veld niet mogelijk was zijn geluiden geanalyseerd met behulp van de software BATSOUND.

2.4 Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in het Vleermuisprotocol. Tijdens het onderzoek was er (voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan) geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Waarnemingen, soorten en aantallen

Tijdens de onderzoeksrondes zijn in totaal een tweetal soorten waargenomen binnen of in de directe nabijheid van het plangebied (tabel 3.1). Waargenomen soorten betreffen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*). Beide soorten zijn sporadisch waargenomen. Tijdens de voorjaarsrondes is in totaal slechts 1 gewone dwergvleermuis waargenomen, tijdens de najaarsrondes betrof dit circa 3 individuen. De watervleermuis is enkel eenmalig waargenomen in het najaar.

Tabel 3.1 Waarnemingen en aantallen van vleermuizen gedurende de veldbezoeken.

Veldbezoek	Soort	Aantal	Gedrag
Vleermuis 1 27-8-2020	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
Vleermuis 2 24-9-2020	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	1	Overvliegend
	Gewone dwergvleermuis	1	Overvliegend
	Watervleermuis	1	Foeragerend
Vleermuis 3 14-10-2020	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
Vleermuis 4 24-11-2020	Geen waarnemingen	0	n.v.t.
Vleermuis 5 26-5-2021	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
Vleermuis 6 12-7-2021	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend

Verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van soorten vleermuizen vastgesteld.

Vliegroutes en foerageergebieden

In de quickscan is de potentie voor een essentiële vliegroute en foerageergebied uitgesloten (Brinkbaumer, 2020a). De resultaten van het onderzoek onderschrijven deze conclusie

3.2 Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd is tijdens de veldbezoeken een overige soort waargenomen. Gedurende de veldbezoeken is een nest van een kauw waargenomen. Dit is buiten de planlocatie

Tabel 3.3 Locaties verblijfplaatsen van overige soorten. Per soort wordt het beschermingsregime weergegeven.

Omschrijving	Soort	Aantal	Bescherming
Hoekenes 51	Kauw	1	Algemene broedvogel

4 Conclusie

4.1 Vleermuizen

In de periode augustus 2020 – juli 2021 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het Vleermuisprotocol (NGB, 2021). Tijdens het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de bomen op de planlocatie geen functie heeft voor vleermuizen als vaste rust- en verblijfplaats (zomer- en paarverblijf). De functies essentiële vliegroute en essentieel foerageergebied zijn reeds al uitgesloten.

4.2 Overige soorten

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op nesten en/of verblijflocaaties van andere soorten op de planlocatie. Er zijn geen nesten van vogelsoorten aangetroffen binnen het plangebied. Desondanks bieden de circa 30 bomen nestmogelijkheden voor algemene vogelsoorten. Zoals beschreven staat in de Vogelrichtlijn zijn alle vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen (indicatief betreft dit de periode 15 maart t/m 15 juli). Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen werkzaamheden die mogelijk leiden tot verstoring of aantasting van nesten buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden.

5 Bronnen

BIJ12, 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017. Kennisdocument ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. BIJ12, Utrecht

NGB, Zoogdiervereniging en GaN, 2017. Vleermuisprotocol, versie januari 2017

NGB, Zoogdiervereniging en GaN, 2021. Vleermuisprotocol, versie januari 2021

Brinkbaumer, M.A., 2020a. Quicksan Wet natuurbescherming Nieuwe Osdorpergracht te Amsterdam, Waardenburg.

Brinkbaumer, M.A., 2020b. Notitie boominspectie Nieuwe Osdorpergracht te Amsterdam Waardenburg.

Gebruikte websites

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdiervereniging.nl

